

ICOMOS Eesti hinnang ja ettepanekud Muinsuskaitseseadusele

ICOMOS Eesti tänab kutse eest järelhinnata muinsuskaitseseaduse toimivust. ICOMOS Eesti soovib kohtumist Muinsuskaitseseaduse täiendavaks aruteluks. Käesolevaga saadame oma esialgsed mõtted.

Lähtuvalt oma Eesti-sisese ja rahvusvahelisest kogemusest oleme seisukohal, et kindlasti tuleb säilitada pädevustunnistuste süsteem tööks muinsuskaitsealustel objektidel. Samas oleme seisukohal, et praegune sertifitseerimisprotsess tuleb üle vaadata.

Täiendavat arutelu vajavad muinsuskaitse põhimõtete sõnastamine. Näiteks tuleb autentsuse defineerimisel lisaks Veneetsia hartale viidata ka Nara dokumendile ning teistele dokumentidele, millele toetub UNESCO maailmapärandi süsteem. Samuti tuleb integreerida põhimõtetesse Faro konventsioon.

Muinsuskaitseväärtuste määratlemine ning kaitsemeetmed peaksid olema selgel metoodikal põhinevad ning läbipaistva protsessiga, ekspertnõukogude ja Muinsuskaitse Nõukogu seisukohad peaks jääma siduvaks. Muinsuskaitseala hoonete väärtusklasside muutmisel peaks olema rohkem paindlikkust, et võimaldada kiirelt reageerida uutele teadmistele.

Täiendavalt saadame mõned konkreetSED ettepanekud Muinsuskaitseseaduse paragrahvide kohta.

§ 52 lg 2 – loobuda tööde tegemise loa nõudest haljastustööde puhul ajaloolises looduslikus pühapaigas. Reaalsuses pole ühtegi vastavat luba ametile esitatud ja vastav loa nõue sai leevendatud ajaloolise loodusliku pühapaiga liigi lisamise käskkirjas 21.02.2022, millega lisati 469 mälestisele ajaloolise loodusliku pühapaiga mälestise liik. Haljastustööd, mis võiksid potentsiaalselt oluliselt mõjutada loodusliku pühapaiga loodusliku kooslust, on sätestatud kõrghaljastus ja kaevetööde loakohustuse raames.

§ 19 lg 2 p 1. Ettepanek on täpsemalt seaduses lahti seletada mälestise piiri määramine. Kuigi näib loogiline, et mälestise pindala hoomab kultuuriväärtuslikku maa-ala tervikuna, siis hiljutine Maardu külas asuva Hiimetsa menetlus lõi ohtliku pretsedendi, kus mälestise piiri määramisel ei arvestad kultuuriväärtusliku maa-ala kogu ulatust. Sarnast printsiipi kasutades võib tekkida olukord, kus näiteks mälestisest linnamüür hõlmab ainult osa sellest või

matmispaiga mälestise ala ainult osa matuseid. Kaitses ainult objekti osaliselt kahandab see kogu, sh mälestise ala, kultuuriväärtust.

Ettepanekud „Mälestise liikide ja muinsuskaitseala riikliku kaitse üldised kriteeriumid ning muinsuskaitsealal asuvate ehitiste väärtusklassid“ määrusele:

§ 2 lg 4 – „tehniline seisukord“ kriteerium nimetada ümber „seisukord“. Sõna „tehniline“ viitab justkui, et mälestise iseloom on tehnoloogiline. Raskesti mõistetav on „tehniline seisukord“ näiteks parkide, matmispaikade või looduslike pühapaikade kontekstis. Ka on kriteeriumis lause „oluline asja või maa-ala kasutust võimaldav asjaolu“ segadusttekitav kõiki mälestise liike ja tüüpe arvestades. Kas siinkohal on mõeldud paiga algupärane kasutus lähtuvalt kultuuriväärtusest või muu kasutus? Juhul kui näiteks hoonete puhul on arusaadav, et kriteeriumi väärtust tõstab asjaolu, et hoone seisukord võimaldab selle jätkuvat kasutust, siis näiteks arheoloogimälestise liigiga matmispaikade, asulakohtade, laevavrakkide, linnuste jm puhul ei eelda keegi, et seda tänapäeval algsest eesmärgist lähtuvalt edasi kasutataks, ja pigem oleks tänapäevane kasutus kultuuriväärtust lõhkuv. Analoogselt näib kriteeriumi „originaalsubstantsi säilivus“ seletus „arvestatakse asja algupärase kujunduse ja materjali säilivust“ sobimatu kõiki mälestise liike ja tüüpe arvestades.

Seisukorra kriteeriumi all peaks aga kaaluma riikliku kaitse kehtestamise mõju kultuuriväärtuslikule objektidele tulevikus. Juhul kui objekt nahunii lähiajal hävib, siis kahandab see asjaolu riikliku kaitse eeldust ja vastupidi, kui läbi riikliku kaitse objekti seisukord ajas paraneb, siis arusaadavalt suurendab see riikliku kaitse põhjendatust.

Loodame konstruktiivset arutelu nendes küsimustes.

Lugupidamisega,

/allkirjastatud digitaalselt/

Ave Paulus

ICOMOS Eesti komitee esinaine